

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Декември 2007 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, февруари 2008 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО ДЕКЕМВРИ 2007 ГОДИНА

- **Продолжува трендот на раст на индустриското производство, кој во ноември изнесува 2,6% на годишна основа**
- **Натамошно зголемување на трошоците за живот за 6,1% на годишна основа, при што само трошоците за исхрана се повисоки за 10%**
- **Зголемување на вредноста (во долари) на извозот на стоки за 39,8% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 38,9%**
- **Експанзивна фискална политика, што резултираше со буџетски дефицит во ноември од 1.715 милиони денари, за првпат оваа година**
- **Силен раст на депозитниот потенцијал на банките, надвор од недржавниот сектор, од 28,8%, придружен со раст на кредитите на приватниот сектор од 39,1%**
- **Продолжува позитивниот тренд на намалување на бројот на невработеноста.**

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот индекс на индустриското производство за 2007, во однос на истиот од претходната година, забележа пораст од 3,7%.

Притоа, во декември 2007 година, индексот на индустриското производство е зголемен за 2,6% во однос на декември 2006 година, а во однос на ноември 2007, е зголемен за 0,2%.

Анализирано по сектори, кумулативниот раст на индустриското производство во анализираниот период се должи на зголеменото производство во секторот Вадење руди и камен од 9,8% и растот на Преработувачката индустрија од 5,2%.

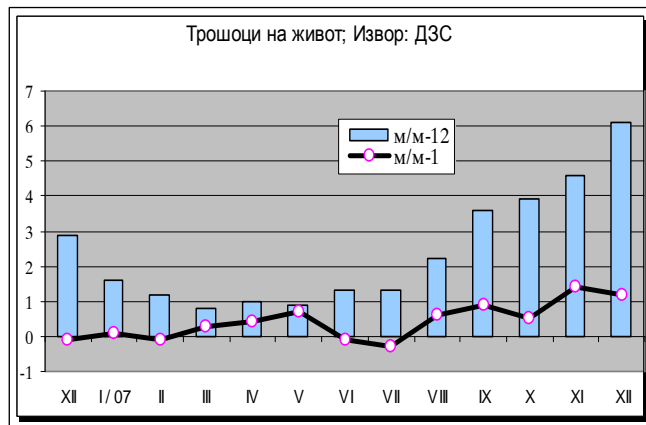
Сепак, и покрај силниот раст во овие два сектори, намаленото производство во секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода од 9,5% на годишно ниво, негативно влијае врз целокупниот индекс на индустриско производство. Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 7,7%, производство на производи од други неметални минерали од 3,8%, производството на основни метали со раст од 34,3%, производство на метални производи во металопреработувачката фаза, освен машини и уреди со 45,6%, производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 39,1%, како и производство на други сообраќајни средства со 33,4%.

1.2. Кумулативниот индекс на трошоци на живот за 2007, во однос на истиот од претходната година, забележа пораст од 2,3%.

Во декември 2007 година, трошоците на живот се зголемија за 6,1% на годишна основа (во однос на истиот месец од претходната година). Растот главно се должи на зголемените трошоци за храна и пијалаци од 12,8%, облека и обувки од 5,6% и за домување од 4,1%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за месец декември 2007 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 11,617 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 2,6%.

Индексот на цените на мало во декември 2007 година, во однос на истиот месец претходната година забележа зголемување од 4,6%. Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 15,3%, индустриски производи за 6,5%, непрехранбени индустриски производи за 4,8%, прехранбени производи за 12,9% и индустриско-прехранбени производи за 12,3%.

1.3. Во декември 2007 година, на светските берзи продолжи трендот на зголемување на цените на енергетските и прехранбените производи, додека најголемиот дел од металните производи забележаа пад на цените.

Најголемо намалување во однос на претходниот месец е забележано кај никелот, чија берзанска цена достигна вредност од 25,992 долари за еден метрички ТОН, што претставува намалување од 15% споредено со ноември 2007.

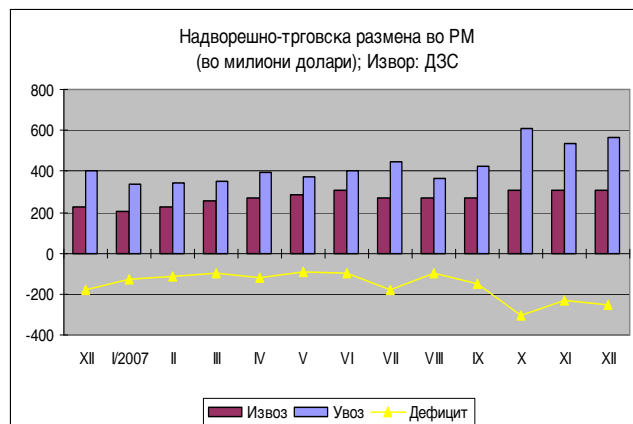
Имено, нафтата, како производ со најголемо влијание во светскиот пазар, бележи благо намалување на цената на светската берза. Така, во декември 2007 година, нафтата достигна цена од 91,45 долари за барел, односно се намали за 1,16% споредено со ноември истата година.

Споредено со декември од минатата година, цената на нафтата е зголемена за дури 46,7%.

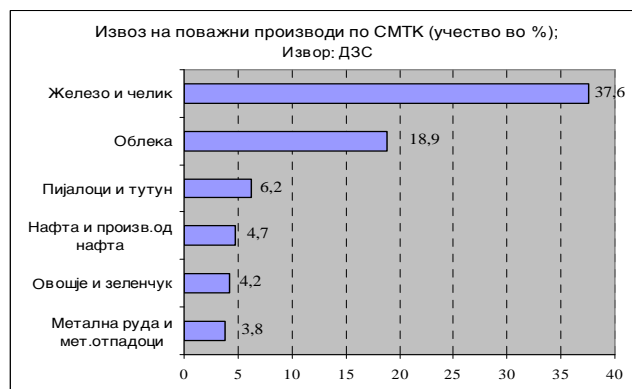
2. Надворешен сектор

2.1. Во 2007 година, вкупната надворешно-трговска размена, во доларска вредност, забележа висок пораст од 39,3% во однос на минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 16,7%, а неговата вредност достигна 3.356,2 милиони долари, што претставува пораст од 39,8%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 20,1%, а неговата вредност оствари износ од 5.227,6 милиони долари, или пораст од 38,9%. При вакви движења, дефицитот во размената остварен оваа година, забележа пораст од 37% во однос на истиот остварен до крајот на 2006 година и изнесува 1.871,3 милиони долари.

2.2. Во структурата на извозот, најголемо учество (според СМТК) во 2007 година отпаѓа на: железо и челик со 37,6%, облека 18,9%, пијалоци и тутун 6,2%, нафта и производи од нафта 4,7%, овошје и зеленчук 4,2%, метална руда и метални отпадоци 3,8%. Овие шест групи производи сочинуваат околу 75,4% од вкупниот извоз

на државата.

2.3. Поголемиот извоз остварен оваа година, е резултат на зголемениот извоз на железо и челик (стапка од 89%), облека (25%), метална руда и метални отпадоци (67%), овошје и зеленчук (31%), обувки (47%), изработки од неметални минерали (37%), пијалоци (26%), изработки од метал (33%) итн.

Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во оваа година отпаѓа на: нафта и производи од нафта 12%, железо и челик 10,5%, текстилни предива и слично 8%, друмски возила 6%, електрична енергија 5%, метална руда и метални отпадоци 4%, електрични машини и делови 3% итн.

2.4. Во 2007 година, околу 65% од вкупно извезените стоки се пласирани на пазарот на Европската Унија (ЕУ27), а 49,5% од вкупно увезените стоки во Република Македонија се со потекло од оваа интеграција. Извозот во Европската Унија е поголем за 64,7%, а увозот е зголемен за 56,8% во однос на 2006 година. Во оваа година, 69% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Полска, Турција и Индонезија.

2.5. Според валутната структура, во 2007 година, извозот во евра бележи зголемување за 325 милиони евра (23,2%), а делот од извозот реализиран на "доларскиот пазар" бележи значително зголемување за 376 милиони долари (56,8%).

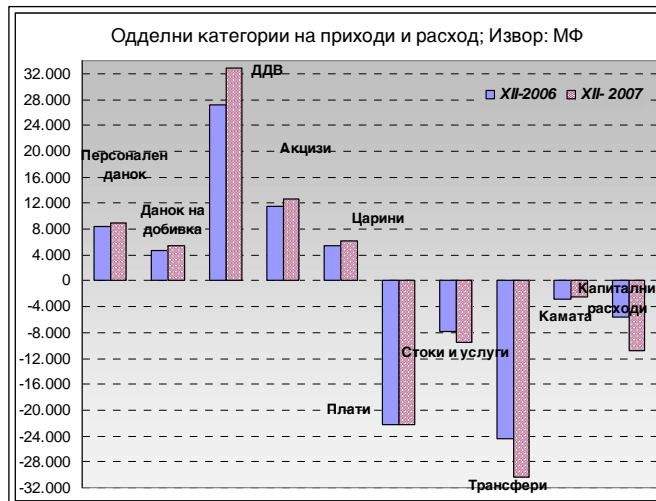
НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ

ИЗВОЗ	I-XII 2006					I-XII 2007					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	2.294	1.405.196.610	61,1885	85.981.872.771	73,7	2.770	1.730.608.346	61,1838	105.885.194.920	70,7	325.411.736	23,2
USD	779	610.879.755	48,7854	29.802.013.200	25,5	822	957.735.722	44,7184	42.828.409.111	28,6	346.855.967	56,8
EUR+USD	3.073			115.783.885.971	99,2	3.592			148.713.604.031	99,3		
вк.извоз:	3.085			116.737.401.499	100,0	3.600			149.763.545.944	100,0		28,3

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во 2007 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 76.158 милиони денари (22,8% од БДП), што претставува зголемување од 21,0% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи, но и на недавните приходи поради уплатата на дивидендата од Телеком за 2005 година (2.873 милиони денари).

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 68.833 милиони денари, што претставува зголемување од 16,8% во однос на минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во 2007 година изнесува 47,9%, а на акцизите 18,3%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 45.545 милиони денари, односно 2/3 од вкупните даночни приходи (13,6% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 21,0%, акцизите од 10,9%, данокот на добивка од 25,3%, приходите од царина се зголемени за 14,4%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 5,7% споредено со лани и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 12%. Неданочните приходи (5.806 милиони денари) се зголемени за 2,2 пати, главно поради средствата од дивидендата на Телеком.

3.2. Во 2007 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 75.441 милиони денари (22,6% од БДП), што е повеќе за 18,7% во однос на 2006 година.

Најголеми расходни ставки се трансферите (30.261 милиони денари) и платите и надоместоците (22.300 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 29,6% и во однос на истиот период лани се речиси исти (зголемени за незначителни 0,4%).

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 9.526 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2006 година за 20,3%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 23,7% повеќе средства споредено со 2006 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 40,1% во вкупните расходи (9,1% од БДП). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 10.030 милиони денари или за 1.130 милиони денари повеќе (12,7% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 2.533 милиони денари што е помалку за 9,9%.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 10.821 милиони денари, што е зголемување за 89,2% во споредба со истите од 2006 година, со што се прекина досегашниот тренд на забавена динамика на трошење на овие расходи, така што планираните средства за капитални расходи за 2007 година се скоро целосно реализирани.

3.3. Оттука во 2007 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 717 милиони денари (0,2% од БДП), додека суфицитот на консолидираниот буџет изнесува 2.168 милиони денари (0,6% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во декември 2007 година, примарните пари¹ достигнаа 30.309 милиони денари, со што забележаа висок месечен пораст од 14%. Оваа промена е резултат на порастот на сите компоненти на примарните пари, но пред сè на порастот на готовите пари во оптек и сметките на банките. На годишна основа порастот изнесува 21,8%.

Просечната каматна стапка на благајничките записи, во декември 2007 година забележа 4,77%, односно месечен пораст од 0,11 процентни поени, со што се прекина неколку месечниот тренд на опаѓање. Просечната пондерирана каматна стапка на три месечните државни записи, во декември 2007 година изнесуваше 5,15% и со тоа забележа благ месечен пад од 0,02 п.п.. Во овој период, просечната пондерирана каматна стапка на шест месечните државни

¹ Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките, но без задолжителната резерва на девизните депозити.

записи забележа 5,24% (или пад од 0,12 п.п.), а со тоа воедно ја достигна и својата најниска вредност досега². Во декември 2007 година, регистрирани се и дванаесет месечни државни записи, а нивната каматна стапка изнесуваше 5,50%.

4.2. Во декември, побарувачката на готовите пари во оптек забележа пораст од околу 10% на месечно ниво. На годишна основа регистриран е пораст од 10,6%.

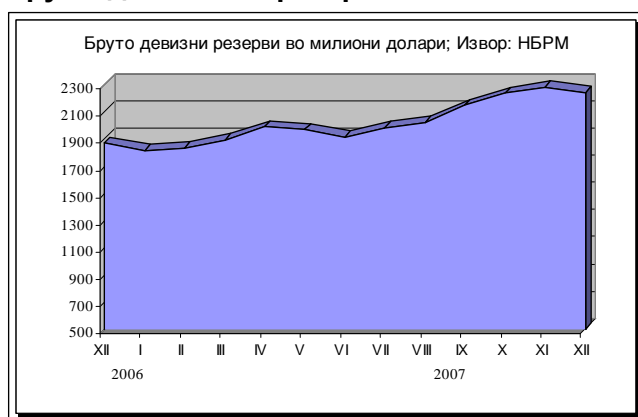
Порастот на готовите пари во оптек и депозитните пари доведе до пораст на монетарниот агрегат M1 од 15% на месечна основа, додека пак 31,7% на годишна основа. Пошироките монетарни агрегати M2 и M4 во декември забележаа пораст, и тоа 28,3 и 29,5% на годишно ниво, соодветно.

4.3. Во декември 2007 година, вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор³ го задржа растечкиот тренд, благодарение на порастот на немонетарните и квази-депозитите. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор достигна 129.272 милиони денари, или месечен пораст од 2,3%, додека на годишно ниво порастот изнесува 28,8%. Од друга страна, и кредитите на приватниот сектор⁴ бележат пораст од 3,74% на месечна основа. Приватниот сектор апсорбира сè повеќе средства, па така во декември кредитите на приватниот сектор достигнаа 124.875 милиони денари. На годишна основа пак тие бележат пораст од 39,1%.

4.4. Просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити не бележи промени на месечно ниво, односно ја задржува вредноста од 9,9% во декември, но на годишна основа се забележува пад од 0,8 п.п.. Просечната пондерирана каматна стапка на девизните кредити пак, бележи месечен пораст од 0,1 п.п. и во декември 2007 година изнесува 8,5%. Во текот на 2007 година, каматната стапка на девизните кредити регистрира благи месечни промени во двата правци, но на крајот од годината просечната пондерирана каматна стапка на девизните кредити ја има истата вредност како и во декември 2006 година. Пондерираната каматна стапка на денарските депозити и овој месец бележи пораст. Таа во декември 2007 изнесува 5,3%, и во однос на ноември е повисока за 0,1 процентен поен. Пондерираната каматна стапка на девизните кредити не регистрираше промена неколку месеци, односно остана на ниво од 2%. На годишна основа пак, просечните пондерирани каматни стапки на денарските и девизните кредити забележаа пораст од 0,9 и 0,2 п.п., соодветно.

4.5. Во декември 2007 година, бруто девизните резерви бележат благо опаѓање. Тие изнесуваат 2.240 милиони долари и со тоа регистрираат пад на месечна основа од 1,8% или 40,4 милиони денари.

Овој месец на девизниот пазар НБРМ продаде 10,2 милиони долари а откупи 14,4 милиони долари. На тој начин беше надминат негативниот нето-ефект од минатиот месец и во декември 2007 година се

² Анализирано од јануари 2004 година

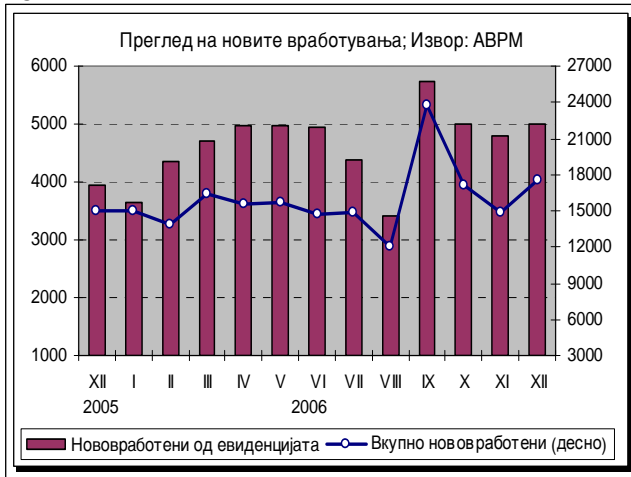
³ Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

⁴ Кредитите на приватниот сектор ги вклучуваат кредитите во домашна и кредитите во странска валута

забележува позитивен нето-ефект, односно нето откуп од 4,1 милиони долари.

5. Социјален сектор

5.1. Во текот на 2007 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 191.472 засновани нови работни односи, што претставува зголемување од 27,0% споредено со минатата година. Притоа, 29,2% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Имено, во декември одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување изнесува 9.496 лица, од кои 53,7% се однесува на нови засновани работни односи. Додека, како прилив во Агенцијата се регистрирани 7.529 лица, од кои само 32,0% се лица на кои им престанал работниот однос.

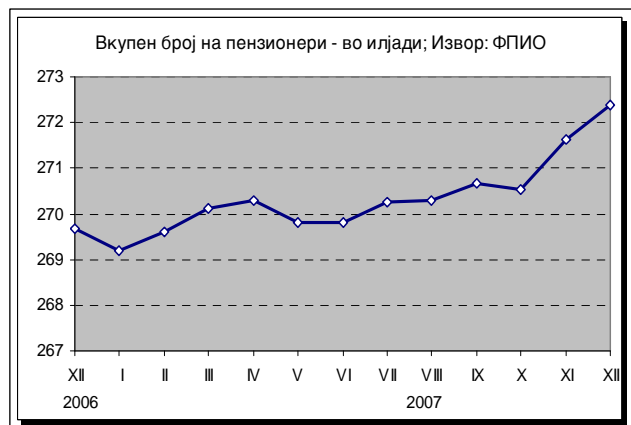
Како резултат на ова, забележано е намалување на невработеноста за 1.967 лица, односно 0,55% споредено со претходниот месец. Така, во декември 2007 година бројот на невработени изнесува 357.166 лица, од кои 75.508 (21,1%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Притоа, бројот на невработени лица е намален за 2,56% споредено со истиот месец од претходната година.

Најголем процент од невработените, односно 67,0% се од урбани средини (градско население), а 58,5% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 51,9% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, 61,4% од невработените припаѓаат во категоријата 25-49 години, имајќи предвид дека околу 65% од работната сила припаѓаат во оваа група. Имено, просечното времетраење на невработеноста се проценува на 4,8 години.

5.2. Во декември 2007 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се евидентирани 272.386 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1,0%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.087,4 милиони денари, што претставува 56,8% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет. Имено, во 2007 година 7,4% од проектираниот БДП се троши за оваа намена.

Во ноември вредноста на просечната пензија (7.849 денари) е речиси иста со претходниот месец, при што и

годишниот раст останува ист (2,1%). Имено, соодносот на просечна пензија со просечна нето плата е зголемен за околу еден процентен поен, односно на 51,2% во ноември (последен расположлив податок), што е резултат на месечниот пад на просечната нето плата.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во ноември (последни расположливи податоци) изнесува 62.674 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени 138,9 милиони денари, односно 60,9% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во ноември се потрошени 68,9 милиони денари за 18.379 лица, што претставува годишно намалување од 16,8%. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 4.976 лица и за нив се потрошени 16,3 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.313 лица, за што се потрошени околу 4 милиони денари. Вкупните исплати за социјална помош претставуваат 5,1% од вкупните реализирани социјални трансфери на владиниот Буџет за односниот месец.

5.4. Во 2007 година (последни расположливи податоци) споредено со 2006 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 7,5%, односно 5,5%.

Во ноември 2007 година просечната нето плата се намали на 15.320 денари, што претставува месечно намалување од 1,8%. И покрај ова, споредено со ноември 2006 година просечната нето плата номинално се зголеми за 10,3%, додека реално за 5,4%. Процентот на невработени кои не примиле плата се намали на 11,0%, што претставува најнизок процент досега. Притоа, споредено со истиот месец од претходната година тој е понизок за 2,3 процентни поени.

